

Sag C-178/21

Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement

Dato for indlevering:

22. marts 2021

Forelæggende ret:

Landgericht Ravensburg (Tyskland)

Afgørelse af:

9. marts 2021

Sagsøgere:

GL

DV

Det Forenede Kongerige

Sagsøgte:

Volkswagen AG

Audi AG

Audi AG

Hovedsagens genstand

Manipulationsanordninger i dieselmotorer – erstatning – modregning af fordelen ved den faktiske benyttelse af bilen – en enedommers forelæggelsesret

Genstand og retsgrundlag for forelæggelsen

Fortolkning af EU-retten, artikel 267 TEUF

Præjudicielle spørgsmål

1. Sigter artikel 18, stk. 1, artikel 26, stk. 1, og artikel 46 i direktiv 2007/46/EF, sammenholdt med artikel 5, stk. 2, i forordning (EF) nr. 715/2007, også mod at beskytte individuelle bilkøbers interesser?

Såfremt dette spørgsmål besvares bekræftende:

2. Omfatter dette også en individuel bilkøbers interesse i ikke at købe en bil, som ikke opfylder de EU-retlige krav, navnlig ikke en bil, som er forsynet med en ulovlig manipulationsanordning som omhandlet i artikel 5, stk. 2, i forordning (EF) nr. 715/2007?

Uafhængigt af besvarelsen af det første og andet spørgsmål:

3. Er det uforeneligt med EU-retten, hvis en køber, der uden at ønske det har købt en bil, som af fabrikanten er markedsført med en ulovlig manipulationsanordning som omhandlet i artikel 5, stk. 2, i forordning (EF) nr. 715/2007, kun undtagelsesvis kan gøre civilretlige krav om erstatning uden for kontraktforhold gældende over for fabrikanten, navnlig også et krav om tilbagebetaling af den købspris, der er betalt for bilen, til gengæld for udlevering og overdragelse af bilen, nemlig hvis fabrikanten har handlet forsættligt og i strid med god tro?

I bekræftende fald:

4. Er det påbudt i henhold til EU-retten, at der foreligger et civilretligt erstatningskrav uden for kontraktforhold for bilkøberen mod bilfabrikanten ved enhver culpøs (uagtsom eller forsættlig) handling fra fabrikantens side med hensyn til markedsføring af en bil, som er udstyret med en ulovlig manipulationsanordning som omhandlet i artikel 5, stk. 2, i forordning (EF) nr. 715/2007?

Uafhængigt af besvarelsen af det første til fjerde spørgsmål:

5. Er det uforeneligt med EU-retten, hvis en bilkøber i henhold til national ret må tåle modregning af fordelen ved den faktiske benyttelse af bilen, hvis den pågældende af fabrikanten i form af erstatning uden for kontraktforhold kræver tilbagebetaling af købsprisen for en bil, som er markedsført med en ulovlig manipulationsanordning som omhandlet i artikel 5, stk. 2, i forordning (EF) nr. 715/2007, til gengæld for udlevering og overdragelse af bilen?

Såfremt spørgsmålet besvares benægtende:

6. Er det uforeneligt med EU-retten, hvis denne fordel ved benyttelsen beregnes ud fra den fulde købspris, uden at der foretages et fradrag på grund af bilens reducerede værdi som følge af monteringen af en ulovlig

manipulationsanordning og/eller med hensyn til den af køberen ikke ønskede benyttelse af en bil, som ikke er i overensstemmelse med EU-retten?

Uafhængigt af besvarelsen af det første til sjette spørgsmål:

7. Er § 348, stk. 3, nr. 2, i Zivilprozeßordnung (den tyske retsplejelov), for så vidt som denne bestemmelse også vedrører afsigelse af forelæggelseskendelser i henhold til artikel 267, stk. 2, TEUF, uforenelig med de nationale domstoles forelæggelseskompetence i henhold til artikel 267, stk. 2, TEUF, således at den ikke kan anvendes på afsigelser af forelæggelseskendelser?

Anførte EU-retlige bestemmelser

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2007/46/EF af 5. september 2007 om fastlæggelse af en ramme for godkendelse af motorkøretøjer og påhængskøretøjer dertil samt af systemer, komponenter og separate tekniske enheder til sådanne køretøjer (rammedirektiv) (EUT 2007, L 263, s. 1), navnlig artikel 18, stk. 1, artikel 26, stk. 1, og artikel 46

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 715/2007 af 20. juni 2007 om typegodkendelse af motorkøretøjer med hensyn til emissioner fra lette personbiler og lette erhvervskøretøjer (Euro 5 og Euro 6), om adgang til reparations- og vedligeholdelsesinformationer om køretøjer (EUT 2007, L 171, s. 1), navnlig artikel 5, stk. 2

Anførte nationalretlige forskrifter

Bürgerliches Gesetzbuch (Borgerlig Lovbog, herefter »BGB«), navnlig § 823, stk. 2 (erstatningspligt ved overtrædelse af en lov, som har til formål at beskytte en anden), og § 826 (erstatningspligt i tilfælde af forsætlig skadevoldelse i strid med god tro)

Zivilprozessordnung (civil retsplejelov, herefter »ZPO«), navnlig §§ 348 og 348a (enedommerens kompetence)

Grundgesetz (den tyske grundlov, herefter »GG«), navnlig artikel 101, stk. 1, andet punktum (retten til domstolsprøvelse)

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 Den foreliggende præjudicielle anmodning er baseret på tre forskellige sager.

- 2 I den første sag købte sagsøgeren den 16. september 2016 en brugt bil af en bilforhandler til en pris på 31 800 EUR. Det drejede sig om en Audi A5 Cabrio 2.0 TDI Quattro S line med en EA189-dieselmotor, der var fremstillet af sagsøgte, i emissionsklasse EU5. Bilen var udstyret med en software, som registrerer gennemførelse af New European Drive Cycle (NEDC) på prøvestanden og derefter skifter til en modus for udstødningsrecirkulation med lav udledning af nitrogenoxid, men derimod uden for prøvestanden skifter til en modus for udstødningsrecirkulation, hvor udledningen af nitrogenoxid er højere og ligger over grænseværdierne for EU5-standarden.
- 3 Den 15. oktober 2015 pålagde den kompetente tyske myndighed sagsøgte at fjerne den ovenfor beskrevne software. Sagsøgte meddelte den 25. november 2015 offentligt, at man ville gennemføre opdateringer, som skulle fjerne den kritiserede software fra de pågældende biler med EA189-motorer. Opdateringen blev godkendt af myndigheden og installeret i bilen den 12. juli 2016, dvs. før sagsøgeren købte bilen.
- 4 Det er uomtvistet, at der i bilens tilstand efter opdateringen foreligger et såkaldt termovindue (reduktion af udstødningsrecirkulationen afhængigt af udendørstemperaturen), hvilket fører til en højere udledning af NOx (nitrogenoxid). Sagsøgeren hævder, at reduktionen af udstødningsrecirkulationen begynder ved +20°C, mens sagsøgte ikke nævner en konkret temperaturgrænse.
- 5 Den 17. juli 2019 solgte sagsøgeren bilen for 19 500 EUR. Sagsøgeren har nedlagt påstand om en erstatning på 8 172,5 EUR med den begrundelse, at sagsøgte vildledte ham forsætligt og i strid med god tro. Dette beløb beregnes på grundlag af differencen mellem købs- og salgsprisen (31 800 EUR - 19 500 EUR = 12 300 EUR) minus en godtgørelse for benyttelsen på 4 127,49 EUR for de 31 086 km, som sagsøgeren har kørt.
- 6 Sagsøgte har nedlagt påstand om frifindelse. Sagsøgte gør gældende, at termovinduet er nødvendigt for at beskytte motoren og for sikker drift af bilen. Sagsøgte gør subsidiært gældende, at etablering af et termovindue ikke kan anses for en handling i strid med god tro. Endvidere mener sagsøgte, at sagsøgeren ikke har krav på erstatning alene på grund af videresalget af bilen, og at sagsøgeren heller ikke var nødsaget til at acceptere et prisnedslag ved videresalget som følge af manipulationsanordningen. Sagsøgte påberåber sig desuden, at sagen er forældet.
- 7 Også i den anden sag var den omhandlede bil, en Audi Q7 Quattro S-Line Diesel i emissionsklasse EU5, udstyret med et såkaldt termovindue, hvilket fører til en højere udledning af nitrogenoxid. Sagsøgeren købte bilen med en kilometerstand på 108 781 km ved en købsaftale af 3. marts 2017 hos en bilforhandler for 30 150,42 EUR.
- 8 Sagsøgeren gør gældende, at bilen blev markedsført med en ulovlig manipulationsanordning som omhandlet i artikel 3, nr. 10), sammenholdt med

artikel 5, stk. 2, første punktum, i forordning nr. 715/2007, og at sagsøgte forsætligt og i strid med god tro vildledte ham og påførte ham et tab. Han forlanger derfor erstatning svarende til den betalte nettokøbspris på 30 150,42 EUR minus en af retten fastsat godtgørelse for benyttelsen af bilen, dog højst 9 798,01 EUR, mod overdragelse og udlevering af bilen.

- 9 Sagsøgte har nedlagt påstand om frifindelse. Reduktionen af recirkulationen ved lave udendørstemperaturer svarede på markedsføringstidspunktet til det aktuelle tekniske niveau og var nødvendig for at beskytte motoren. Subsidiært påberåber sagsøgte sig, at virksomhedens handlemåde ikke kan anses for at være i strid med god tro, da virksomheden i hvert fald ikke bevidst vildledte sagsøgeren, idet retstilstanden vedrørende undtagelsesbestemmelsen i artikel 5, stk. 2, andet punktum, litra a), i forordning nr. 715/2007 ikke var entydig. Desuden er der ikke opstået noget tab for sagsøgeren, da bilen til enhver tid var fuldt funktionsdygtig, og der heller ikke ses noget værditab.
- 10 I den tredje sag drejer det sig ligeledes om en bil med dieselmotor i emissionsklasse EU5 (Audi A6 Avant 3.0 TDI Multitronic) og et termovindue. Sagsøgeren købte bilen den 8. december 2015 for 24 580 EUR med en kilometerstand på 109 460 km.
- 11 Sagsøgeren mener, at sagsøgte forsætligt og i strid med god tro vildledte ham og påførte ham et tab ved markedsføringen af bilen med en ulovlig manipulationsanordning, og sagsøgeren kræver derfor erstatning svarende til den betalte bruttokøbspris på 24 580 EUR efter modregning af en godtgørelse for benyttelsen af bilen, som beregnes efter følgende formel: $75\% \times \text{købsprisen} \times (\text{kilometerstand på tidspunktet for retsmødet} - \text{kilometerstand ved købet})$: (samlet kilometerydelse fastsat efter rettens skøn minus kilometerstand ved købet), til gengæld for udlevering og overdragelse af bilen. Udgangspunktet for godtgørelsen for benyttelsen på 75% af købsprisen begrundes sagsøgeren med, at købsprisen som følge af manipulationsanordningen var for høj.
- 12 Sagsøgte har nedlagt påstand om frifindelse. Sagsøgte afviser, at betingelserne for et erstatningskrav er opfyldt, med de samme argumenter som i den anden sag. Sagsøgte er af den opfattelse, at godtgørelsen for benyttelsen bør beregnes på grundlag af bruttokøbsprisen.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 13 Det første til fjerde spørgsmål: Den forelæggende rets betragtninger vedrørende det første til fjerde spørgsmål svarer i det væsentlige til betragtningerne til det første til fjerde spørgsmål i anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-100/21 (jf. tilsvarende præmis 12-24 i sammendraget af anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-100/21).
- 14 Efter den forelæggende rets opfattelse har de respektive sagsøgere potentielt et erstatningskrav mod de respektive sagsøgte i henhold til BGB's § 823, stk. 2,

såfremt det første og andet spørgsmål og/eller det tredje og fjerde spørgsmål besvares bekræftende. Meget taler for, at et sådant krav foreligger i de forelagte sager.

- 15 Supplerende anfører den forelæggende ret, at der foreligger culpa for sagsøgte, idet der for culpa gælder en særlig standard for omhu, og der er pligt til at orientere sig om den gældende lovgivning. Den forpligtede bærer principielt selv risikoen for at tage fejl af lovgivningen. De respektive sagsøgte måtte nemlig regne med muligheden for, at deres retsopfattelse vedrørende termovinduet er forkert. Ifølge retspraksis handler en debitor normalt allerede uagtsomt, når han åbenlyst bevæger sig i et grænseområde for det lovlige, idet han må foretage en bedømmelse af den pågældende adfærds lovlighed, som afviger fra hans egen, i betragtning. Debitor må ikke lægge risikoen for en tvivlsom retstilstand over på kreditor. Derfor kan der i de foreliggende sager foreligge uagtsomhed, selv hvis den kompetente myndighed har tildelt typeattest for en køretøjsmodel eller godkendt en opdatering, og det senere viser sig, at de retlige betingelser herfor ikke var opfyldt.
- 16 Det femte og sjette spørgsmål: Såfremt der principielt foreligger hæftelse for sagsøgte, opstår i den anden og tredje sag spørgsmålet om, hvorvidt og i hvilket omfang den fordel ved benyttelsen, som de respektive sagsøgere har opnået, skal modregnes i erstatningskravet. Betragtningerne vedrørende det femte og sjette spørgsmål svarer til betragtningerne til det femte og sjette spørgsmål i anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-100/21 (jf. tilsvarende præmis 25-28 i sammendraget af anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-100/21).
- 17 Såfremt det femte spørgsmål besvares bekræftende, skal sagsøgerne i den anden og tredje sag ikke tåle en modregning af fordelen ved benyttelsen. Såfremt det sjette spørgsmål besvares bekræftende, skal der beregnes eller skønsmæssigt fastsættes en værdiforringelse som følge af manipulationsanordningen, som skal trækkes fra salgsværdien. Benyttelsesfordelen for de kørte kilometer, som skal modregnes, skal i så fald beregnes ud fra denne værdi.
- 18 Det syvende spørgsmål: Dette spørgsmål omhandler ligesom det syvende spørgsmål i anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-100/21 en enedommers kompetence til at forelægge Domstolen spørgsmål til præjudiciel afgørelse (jf. herom også præmis 30-36 i sammendraget af anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-100/21).
- 19 Den forelæggende ret peger på, at den oprindelige enedommer, som har kompetencen i den foreliggende sag, i sager af principiel betydning i henhold til ZPO's § 348, stk. 3, nr. 2, først skal forelægge sagen for afdelingen, som derefter skal tage stilling til, om den overtager sagen. I den nationale retspraksis og retslitteratur er den fremherskende opfattelse, at der er tale om en sag af principiel betydning, hvis det kommer i betragtning at forelægge sagen for Domstolen i henhold til artikel 267 TEUF. Enedommeren har ingen skønsmæssig beføjelse i denne forbindelse. I retspraksis og litteratur anses en overtrædelse af ZPO's § 348, stk. 3,

for en tilsidesættelse af princippet i GG's artikel 101, stk. 1, andet punktum, om en domstol oprettet ved lov. Følger man denne opfattelse, træffer enedommeren i den foreliggende sag ikke afgørelse som en domstol oprettet ved lov.

- 20 Da den forelæggende ret er af den opfattelse, at enedommeren i henhold til den EU-retlige retstilstand derimod uden tvivl har forelæggelseskompetence, anser den det for nødvendigt, at det fastslås af Domstolen, at artikel 267, stk. 2, TEUF har forrang frem for ZPO's § 348, stk. 3, nr. 2.
- 21 Det præjudicielle spørgsmål har nemlig også betydning for talrige andre sager, som verserer for enedommere, og hvor bilejere kræver erstatning af producenter på grund af en manipulationsanordning. Hvis enedommeren i disse sager altid skal forelægge sagen for afdelingen til afgørelse i henhold til ZPO's § 348, stk. 3, nr. 2, før der kan forelægges en præjudiciel anmodning, vil sagerne eventuelt aldrig blive forelagt for Domstolen, fordi afdelingen af praktiske årsager kan undlade at forelægge dem for Domstolen. Afdelingen kan f.eks. undlade at forelægge en sag ud fra den betragtning, at senest Bundesgerichtshof (forbundsdomstol, Tyskland) i henhold til artikel 267, stk. 3, TEUF er forpligtet til at forelægge den.
- 22 Afslutningsvis gør den forelæggende ret opmærksom på, at alle de forelagte spørgsmål næsten ordret svarer til spørgsmålene i anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-100/21. Desuden overlapper det første spørgsmål i anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-276/20 delvist med det femte og sjette spørgsmål i den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse, således at det muligvis kan komme i betragtning at forene sagerne og afgøre dem samlet. Anmodningerne om præjudiciel afgørelse i sag C-663/19 og i sag C-138/20, som omhandlede lignende præjudicielle spørgsmål, blev atter slettet af Domstolens register, da det ikke længere var fornødent at træffe afgørelse herom.